

W POSZUKIWANIU SKARBU ZABAWA W MOIM REGIONIE

ANNA KOMOROWSKA

NAJWIĘKSZYM SKARBEM DZIECIŃSTWA JEST ZABAWA. MOŻE ONA PRZYBIERAĆ BARDZO RÓŻNE FORMY – OD ZABAW RUCHOWYCH POPRZECZ TEMATYCZNE, PRZYGODOWE, PLASTYCZNE, OPARTE NA WSPÓŁPRACY LUB RYWALIZACJI. PUNKTEM WYJŚCIA ZAJĘĆ JEST ZESTAWIENIE TRADYCYJNEGO PLACU ZABAW ZE ŚRODOWISKIEM PRZYRODNICZYM, KTÓRE OFERUJE O WIELE SZERSZE SPEKTRUM MOŻLIWOŚCI ZABAWOWYCH. ZADANIEM UCZNIÓW JEST STWORZENIE LISTY POMYSŁÓW NA ZABAWĘ Z WYKORZYSTANIEM PRZYRODY ORAZ ODSZUKANIE MIEJSC, KTÓRE NIE SĄ PLACAMI ZABAW, ALE FANTASTYCZNIE NADAJĄ SIĘ DO RÓŻNYCH GIER I ROZRYWEK. GŁÓWNAŃ INSPIRACJĄ JEST KSIĄŻKA F. DANKS I J. SCHOFIELD „PRZYRODNICZY PLAC ZABAW” ORAZ PROJEKT „NATURALNE PLACE ZABAW W KRAKOWIE”. W ZAJĘCIACH WYKORZYSTAĆ MOŻNA RÓWNIEŻ ELEMENTY GEOCACHINGU, CZYLI ZABAWY W POSZUKIWANIE SKARBÓW ZA POMOCĄ ODBIORNIKA GPS.

FORMA SCENARIUSZA

Materiał opracowany jest w formie propozycji zadań do wykonania z dziećmi. Po tej części znajdują się materiały merytoryczne, które pomogą urozmaicić ćwiczenia oraz są poparte konkretnym przykładem podjętych już podobnych aktywności.

CEL OGÓLNY

Promowanie aktywności dzieci i młodzieży zgodnych z zasadami poszanowania przyrody, ale jednocześnie zmiana postrzegania obszarów chronionych jako miejsc zamkniętych.

CELE SZCZEGÓŁOWE

Uczeń/uczennica potrafi: wskazać charakterystyczne elementy przyrodnicze występujące w jego w okolicy; wymienić kilka podstawowych gatunków roślin (w tym trujących) występujących w sąsiedztwie; nazwać kilka podstawowych gatunków zwierząt żyjących w okolicy; przy pomocy GPS-u lub kompasu określić swoje położenie geograficzne; odszukać na mapie miejsce, w którym się znajduje.

METODY PRACY

Pogadanka, wycieczka, gra terenowa, praca z mapą, praca z kompasem i GPS-em, burza mózgów, dyskusja, prezentacja wyników.

CO BĘDZIE POMOCNE?

Pomysły na zabawy na łonie natury, które znajdziesz w internecie:

<http://www.Letthechildrenplay.Net/>

<http://www.Childrenandnature.Org/movement/natural-teachersreg/>

<http://emilowowarsztatowo.Blogspot.Com/>

<http://www.Pracownik.Pl/naturalne-place-zabaw-w-krakowie/>

Polecane publikacje: F. Danks i J. Schofield, „Przyrodniczy plac zabaw”.

Materiały plastyczne: duże arkusze papieru, pisaki, kredki.

PRZEBIEG ZAJĘĆ

ZADANIE 1. Tradycyjne place zabaw vs natura.

OPIS DZIAŁAŃ

Uczniowie/uczennice dzielą się na dwie grupy. Jedna wypisuje wszystkie zabawy, w jakie można się bawić na tradycyjnym placu zabaw. Druga tworzy listę takich zabaw, w które można się bawić w lesie, na łące, nad morzem i na innych terenach naturalnych. Każda grupa przedstawia swoje pomysły, a następnie wybiera trzy ulubione zabawy. Wszyscy zastanawiają się, co zrobić, żeby na placach można było bawić się w zabawy wybrane przez „naturalną” grupę i odwrotnie.

Przykłady: Na tradycyjnym placu zabaw możemy się huśtać na huśtawce. W lesie wieszamy huśtawkę na drzewie albo zastępujemy liną oponą, hamakiem.

W lesie jest też dużo materiałów do zabawy – szyszki, kasztany, żołędzie, kamyki, patyki. Na placu zabaw można zrobić „magazyn natury”, w którym dzieci zbierałyby naturalne elementy do zabawy.

PROPONOWANY SPOSÓB REALIZACJI ZADANIA

⊗ Pogadanka jako wprowadzenie. Należy przypomnieć uczniom/uczennicom podstawowe elementy środowiska przyrodniczego i rodzaje terenów naturalnych.

⊗ Dyskusja w grupach i na forum klasy.

⊗ Prezentacja swoich pomysłów.

ZADANIE 2. Natura do zabawy.

OPIS DZIAŁAŃ

Kolejnym krokiem jest dyskusja – czy te zabawy są bezpieczne? Czy są nieszkodliwe dla środowiska? Co można zrobić, żeby zabawa była bezpieczna zarówno dla dzieci, jak i dla przyrody. Uczniowie wspólnie tworzą Manifest Dobrej Zabawy.

PRZYKŁAD:

1. Każde dziecko ma prawo do patyka. Lepszy znaleziony niż ułamany!
2. Kto pierwszy ten lepszy. Mrówki były tu przed Tobą.
3. „Zupa” tak, zupa nie. Kolorowe owoce mogą służyć do zabawy, ale nie jedz ich, jeśli nie jesteś pewien, co to.

ZADANIE 3. Poszukiwanie skarbów.

OPIS DZIAŁAŃ

Uczniowie/uczennice wybierają się na spacer po najbliższej okolicy lub wybranym obszarze przyrodniczym. Ich zadaniem jest odszukanie „przyrodniczych placów zabaw”. Uczniowie/uczennice zaznaczają wyniki swoich poszukiwań na mapie. Dodatkowo robią dokumentację (zdjęcie lub rysunek, zwięzły opis oraz wymyślają nazwę). Przykłady: zestaw wspinaczkowy dla początkujących (rozłożyste drzewo), pole do przyspieszonego berka (pofalowany teren z zagłębieniami i wzniesieniami), piaskownica dla olbrzyma (wydma).

Po powrocie do szkoły wszyscy uczniowie/uczennice nanoszą swoje propozycje na dużą wspólną mapę (oznaczają miejsca, nakleją zdjęcia i opisy).

ZADANIE 4. Ukrywanie skarbów.

OPIS DZIAŁAŃ

W najciekawszych miejscach można umieścić skrzynki ze „skarbem” i zachęcić uczniów/uczennice innych klas do odszukania ich. Można wykorzystać GPS (jak w geocachingu – wyjaśnienie w materiałach merytorycznych) lub zorganizować tradycyjne podchody z podpowiedziami.

PROPONOWANY SPOSÓB REALIZACJI ZADANIA

⊗ Burza mózgów. Efektem końcowym zadania jest rodzaj regulaminu – 10 zasad, które powinny być przestrzegane podczas zabawy na łonie natury.

⊗ Ćwiczenie można połączyć z omówieniem innych zagadnień – rośliny trujące, pierwsza pomoc, najmniejsze zwierzęta lasu itp.

⊗ Regulamin można przygotować w ramach zajęć z języka polskiego (tryb rozkazujący).

PROPONOWANY SPOSÓB REALIZACJI ZADANIA

⊗ Poszukiwanie miejsc do zabawy może towarzyszyć dowolnej wycieczce, nawet jeśli jej cel główny jest inny. Zabawa uatrakcyjni dzieciom czas i zachęci do podjęcia większego wysiłku, np. wejścia na górę.

PROPONOWANY SPOSÓB REALIZACJI ZADANIA

⊗ Jeśli w tych zajęciach biorą udział uczniowie/uczennice kilku klas, poszczególne klasy mogą przygotować podchody dla innych albo wszystkie mogą rywalizować w poszukiwaniu skarbów ukrytych przez nauczycieli.

DODATKOWE PODPOWIEDZI — — ZABAWY NA ŁONIE NATURY

EKOCALENDARZ

Każdy dzień jest wyjątkowy! I każdy może być inspirujący. Jeśli czasem potrzebujemy podpowiedzi, możemy otworzyć kalendarz. Na przykład ekokalendarz Ośrodka Działań Ekologicznych „Źródła”. Z odpowiednim wyprzedzeniem zapowiedz uczniom, jaki dzień się zbliża, np. 25 kwietnia to Dzień Świadomości Zagrożenia Hałasem. Wspólnie zastanówcie się, jak możecie taki dzień świętować. Pójść do lasu i delektować się ciszą? Zbadać poziom hałasu w czasie przerwy lub na szkolnej dyskotekie? Obsadzić roślinnością biegnące wzdłuż ulicy ogrodzenie szkolne, aby zmniejszyć hałas emitowany przez samochody? Inne ciekawe przykłady to Dzień Wierzyby (21.03), Dzień Polskiej Niezapominajki (15.05), Dzień Wiatru (15.06), Dzień Leniwych Spacerów (19.06).

W PARKU

Kraków to nie tylko wystrzyżone Planty. Warszawa to nie tylko Łazienki. Nawet w mieście można odkryć zupełnie dzikie zakątki — naturalne piaskownice, łąki i lasy ukryte tuż „za” ułożonym parkiem miejskim, „zestaw wspinaczkowy” w postaci rozłożystych drzew, małe rzeczki, a nawet zwykłe trawniki, które czasem jednak można podeptać. Jeśli znasz takie miejsca, zabierz tam swoich uczniów i uczennice. Za pierwszym razem możesz przeprowadzić zabawę „Co jest dalej?”. Co jakiś czas zrób postój i zapytaj uczniów — jak myślicie, co znajduje się za tym drzewem, za tym pagórkiem, za tym murem? Zachęć ich, aby sprawdzili, czy mieli rację.

LAND ART

Kamienie, patyki, kwiaty to świetny materiał na land art. Przykładowe prace dzieci i podpowiedzi na każdą porę roku zawarł w swoich książkach Richard Shiling, autor serii „Land Art for Kids”. Jednym z prostych zadań na początek jest tworzenie „tajemniczego ogrodu”. Wspólnie z uczniami i uczennicami zaznacz na ziemi kilka kwadratów. To jest teren ich „ogrodu”. Do dyspozycji mają materiały, które sami sobie znajdą — szyszki, liście, patyki, piasek itp. Temat pracy należy dostosować do grupy wiekowej. Młodsze dzieci mogą zbudować ogród dla leśnych elfów, młodzież można poprosić o przedstawienie w formie roślinnego kolażu przemyśleń na temat zagrożeń środowiska.

MIEJSKO-GÓRSKA ODZNAKA TURYSTYCZNA

Boisz się, że Twój uczeń/uczennica są za mali na wyprawę w góry? Zaczynajcie od najbliższych terenów, nawet tych miejskich. Wiele takich „szczytów” jest w ich zasięgu. Można też stworzyć własny regulamin miejsko-górskiej odznaki turystycznej i rozpocząć zdobywanie. Przygotuj dla każdego ucznia książeczkę, w której będzie wpisywał przebyte trasy oraz punkty (według opracowanego wcześniej regulaminu). Można również kupić w najbliższym oddziale PTTK gotowe książeczki GOT, gdzie zamiast pieczętek dzieci mogą rysować i opisywać, co ciekawego wydarzyło im się po drodze.

TROPICIELE/TROPICIELKI LOKALNEJ PRZYRODY

Muzeum w Arboretum w Bolestraszcach prezentuje skarby lokalnej przyrody. Edukacja przyrodnicza często skupia się na pokazywaniu najbardziej niezwykłych, największych i najdziwniejszych okazów, zjawisk. Efekt jest taki, że dzieci wiedzą, czym jest las deszczowy, a nie odróżniają boru od lęgu, znają nazwy wszystkich dinozaurów, a nie rozpoznają polskich ślimaków. Wspólnie z uczniami wybierz temat, nad jakim będziecie pracować. Możesz odnieść się do filmów i książek, które są akurat popularne. Na przykład jeśli „na tapecie” są czarnoksiężnicy i wiemy — przebadajcie rośliny lecznicze rosnące w naszym klimacie. Możecie próbować je odnaleźć podczas wycieczki, zrobić z nich zielnik, zaprosić zielarza, aby o nich opowiedział, zrobić kosmetyki z ich użyciem. Nauka łacińskich nazw też może być dla uczniów ciekawym wyzwaniem.

BOMBY NASIENNE

Bomby nasienne to rzecz niezwykle prosta, a jaka użyteczna. Wystarczy zmieszać trochę gliny, ziemi i nasion, ugnieść i zrobić kulkę. A potem wyjść na zewnątrz i rzucić w miejsce, które jest zaniedbane i trudno dostępne. Najlepiej wybrać odporne rośliny, które poradzą sobie bez dodatkowego podlewania. Uczniowie mogą prowadzić dziennik, w którym zapiszą, jak ich bomby zaczynają kiełkować i rozrastać się.

WIĘCEJ NA TEN TEMAT ZNAJDZIESZ W NR 4 „SZT. OGRODU”:
[HTTP://PL.SCRIBD.COM/DOC/245964788/SZT-OGRODU-1-4-2014](http://pl.scribd.com/doc/245964788/SZT-OGRODU-1-4-2014)

GEOCACHING – WSPÓŁCZESNA WERSJA ZABAWY W PODCHODY

Geocaching to zabawa w poszukiwanie skarbów za pomocą odbiornika GPS. Nazwa pochodzi od angielskiego słowa *cache*, co oznacza skrytkę, kryjówkę, schowek. Uczniowie biorący udział w zabawie ukrywają swój *kesz*, czyli skrytkę z drobnym „skarbem” (może to być dowolny przedmiot). Przy pomocy GPS-u określają dokładnie swoje położenie i przekazują tę informację, wraz z dodatkowymi wskazówkami, innej grupie, która z kolei, również używając GPS-u, próbuje odszukać ukryty skarb.

Geocaching stał się niezwykle popularną zabawą na całym świecie. Na terenie Polski ukrytych jest około 20 000 skrytek. Jeśli uczniowie/uczennice wciągną się w zabawę, mogą przyłączyć się do ogólnopolskich poszukiwań. Za aktywne uczestnictwo można nawet otrzymać Odznakę PTTK Geocaching Polska.

Więcej informacji na stronie: <http://www.geocaching.pl/>